

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
Н. ЛАЗВ СР
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Изазе сваки дан

ХАОС

Никада балканске државе нису пружале жалоснију слику збуњености, пометености и искључивости него баш ових дана када је најпотребнија присебност и толеранција. И никада мање изгледа на њихово зближавање него баш сада када најобичнији разум и нагон самоодржања диктују то зближавање.

Листови наше владе уверавају нас како Бугари спремају неке упаде великих димензија на нашу територију. У исто време, баш у тим круговима, говори се о могућности једне велике аустријске наезде. Шта више, у значајном интервјуу који је дао једном парискком новинару, г. Пашић сматра да није немогуће да нам дође у походе и сам немачки генерал Макензен, онај исти који се највише истакао у овој колосалној офанзиви према Русији!

Вероватно је, дакле, да ће нас напасти Бугари; још вероватније да ће грукути Аустријанци и Немци. И чиме нас влада осигурава од ових двеју опасности? Једном лаконском фразом г. Пашића: „Ми ћемо се борити!“

Јер, г. Пашић неће да чује ни за какве споразуме који би нас осигурали макар с које стране. Он, у том интервјуу, каже: *Ко би још смео после ужасних злочина (код Валандова) да саветује Србији да обећава неке концесије Бугарској!*

Један је био који се усудио на тако нешто. То је, изгледа, био кнез Трубецкој. Али — зато се он више неће вратити са свога „осуства“ из Петрограда; а ултрашовинистички лист, *Новости*, кад је прочитао ову смелу декларацију г. Пашића узвикнуо је, у јутрошњем броју: *Једва једном, права реч!*

Међутим, нити је то „једва једном“ нити је то права реч. У изјавама те врсте Србија никада није оскудевала, и тешко је било чути супротну реч разума и толеранције; а колико је та политика на своме месту, то ће овај јадни народ и мати већ да осети, као што је и досада и сувише осетио.

И да ли се бар на једној страни има сигуран ослонац када се овако смело секу најкрупнија питања као на пању? Могу ли господа из Ниша да на намраченом небу које се надвило над нама угледају макар један делић светлогла плаветница?

Ми га бар не видимо! Ми напротив знамо да је чак и *Самоуправа* била принуђена, пре неки дан, да полемише са грчким листовима који траже промену досадањег фронта и који доказују да Грчка од свога савеза са Србијом има више штете но користи! Исто тако, између Грчке и наше драге и миле савезнице Италије све се више заопштавају односи, тако да је већ дошло до бојкота грчких еспапа у талијанским пристаништима!

Могао би човек помислити да бар са Румунијом стојимо добро. Међутим, никала гори односи са њим нису били него сада. Главна спорна територија због које Румунија не може још никако да се погоди са Четворним Споразумом то је Банат. Ту се међутим простиру и претензије званичне Србије. И ако не добије оно што тражи од Баната, Румунија ће стати уз ону групу сила која јој обећава и један део данашње наше територије: Тимок. Ако ли пак приђе Споразуму, то ће бити у првом реду на рачун српских аспирација. Ако не добије Банат, биће нам непријатељ; ако га добије бићемо јој непријатељ. У сваком случају пак, данас су односи са њом сасвим несигурни и лабилни, и далеко од тога да у Румунији имамо данас чврстог пријатеља на кога се можемо с поуздањем ослонити у сукобима на другој страни, ми у њој напротив сваког дана можемо лако добити крвног непријатеља.

И с ким ћемо онда? и шта ћемо онда?

Мисли ли ико у овој земљи о ситуацији у коју смо доведени?

НА БРЗУ РУКУ

14 Јули

Јуче је свечано прослављен највећи празник Француски Републике: 14 Јули, дан када је париски народ срушио стравну средњовековну тврђаву и Шамницу Бастиљу и дао сигнал за Велику Револуцију која је затресла целу Европу и чији су последњи акорди одјекивали педесет година доцније...

Тада је поред толиких других крвавих речи пала и ова: Раз дворовима, мир колебама!
То је било тада... Јуче, тај дан Велике Француске Револуције најсвечаније

је прослављен у двору руског цара, у двору енглеског цара, у двору швајцарског краља, у двору српског краља и у двору јапонског микада...

А за то време, месито илуминације, рушене су и паљене сељачке колбе на европском бојном пољу...

Југословенско питање

Треба ли сви Југословени да буду у једној држави

„Тан“ објављује ову белешку: Делкасе, министар спољних послова, примио је делегацију централног комитета Лиге за међународно право са председником Бисоном на челу. У име делегације Виктор Бур изложио је министру да је Лига, пошто је претходно примила квалификоване представнике српско-хрватско-словеначке, нашла за потребно да препоручи пажњу и правичности француске владе оправдане захтеве Југословена, њихову закониту жељу да за увек буду ослобођени аустријског пригоника а да не падну понова под туђински јарам већ да се уједине у једну независну државу, према принципу народности, чије су присталице, — то су у више махова изјавили, — министри Четворног Споразума. Делкасе је указао најбољи пријем делегацији.

Поводом тога пријема Жан Ербет пише у *Еко де Пари*: Веома се не правично поставља проблем када се каже: има ли Србија права да захтева Сарајево и Загреб? Требао је онда питати Казура, да ли је „Пијемонт“ имао права да тражи Милано и Флоренце. Тада није било питање азокруглити „Пијемонт“, него ослободити само талијански народ који би био слободан само у „Пијемонту“. Данас није питање начинити поклон Србији, него ослободити Југо-словенски народ, који сада има слободу само у Србији. Нама је свима јасно да треба противу немачких апетита подићи једну брану од слободних народа. Ми нећемо да буде ма и једне слабе тачке на тој брани између Италије и Румуније. Ми врло добро знамо да ако оставимо ма и једну брешу, у Европи ће а пре а после опет доћи до рата због ње. За то у интересу свих савезника и у интересу светскога мира желимо да Срби и Хрвати образују једну државу.

Грчка и Италија

Талијани бојкотују Грке

Атински лист *Le Messenger d' Athènes*, у броју од 22 јуна, представља односе између Италије и Грчке као много затегнуте.

„Све се више и више, каже овај грчки лист, у талијанској штампи оцртава један антигрчки покрет, који талијанско министарство спољних послова једва уздржава. Већ је организован један антијелички бојкот и у пристаништима Италије. У Ђенови су власти забраниле да се истоварује еспап који су грчке лађе донеле за талијанске трговце.“

Италија и Румунија

Виктор Емануел тражи компензације за Румунију

Велики руски лист *Новоје Време* пише у броју од 23 јуна ово:

Данас нас уверавају да је талијански краљ Виктор Емануел послао својеручно писмо у Петроград, у коме је саветовао да се учини уступци Румунији, пошто сматра да је његово улажење у рат против Аустрије у овом моменту један врло важан фактор.

Солидарност балканскога пролетаријата

Конгрес широких социјалиста шаље поздрав Српској Партији

Јутрос је наша Партија добила телеграм ове садржине:

Радничке Новине

Ниш

Софија, 1 јула

21 Конгрес Уједињене Радничке Социјалдемократске Партије клан се пред усменој незаборављенога друга Туцовића и свију српских другова изгинулих у рату

Конгрес шаље ватрен поздрав братској Српској Партији за њену неустрашиву борбу за Мир и за уједињење балканских народа.

Да живи Мир!
Да живи пролетерска и социјалистичка Интернационала!

Да живи Балканска Федерација!
Председник Конгреса
Конов

Поводом забране

Глас из народа

Када смо данас прочитали решење Мин. Унутрашњих Дела којим се забрањује унос *Радничких Новина* у Македонију, одмах се сетисмо речи српских тежак посланика који у своје време у Народној Скупштини рекоше господи реакционарима: *„Когоћ је поштен тај се нема шћа бојати слободне шћамје, јер шћо су очи за човека, шћо је слободна шћамја за државно шћело народно, а шћо су руке на шћелу нашем, шћо је самоуправа ошћинска за народно шћело. Одузмиће човеку очи и руке, та сће му одузели одмах оно шћо му је најсвешће за ошћанак и бољшак његова шћела.“* Чини ми се да су тада у тој Скупштини омили ови који угушују данашњу истину!

Када заштитници капиталистичке класе, морални и умни богаљи, пишу које-какве мрачне купусаре да свет у заблуди одржавају, онда се оберучке одобрава, да би се несвесна маса опљачкала, а када се истинити мислиоци и пријатељи сиротих народних маса усуде рећи истину, онда властодржи сецкају делове народнога тела! Варвари!!!

Орловић

Две радосне вести

Да се обрадује народ

1.

Јуче је званично саопштено да су заразне болести сасвим угушене.

Више нема ни једног смртног случаја.

2.

Данас су завршени „Братски разговори“ са Бугарском у владином листу *Самоуправа*.

Смртних случајева код читалачке публике било је грдно много.

Купујте и читајте „Радничке Новине“

Шта раде у Крагујевцу

Комисија за пријем брашна програма кварно брашно!

Ђока Окановић, адвокат и председник комисије за пријем брашна за општину крагујевачку, покушао је за рачун Мила Коцића протурити три вагона кварног брашна. Благодарени нашим одборцима, тај му је план за сада осујећен. До душе, г. Окановић рече: да ће му општина одобрити да га распрода сам фурунцијама, те весело грађанство по старој пословици: „Ако го нећеш јадиш кувано ће го јадиш пржено“, — има да се трује 10 дана, благодарени конфузији самосталаца, либерала и напредњака. Све даље вода носи...

Ми ће мо на све доповлуке и рђав рад владајућих класа бодрим оком мотрити и јавно жигосати. Грађани пак, нека испаштају своје вечите заблуде, докле Социјална Демократија не здере маску са лица капиталистичким опсена-рима.

Без вида....

(Писмо из Македоније)

Већ смо неколико дана без *Радничких Новина*. У прво време смо били гневни на продавца: држали смо да нам је, због њихове неуредности, узвишен једини лист на чије смо се обавештење могли с поверењем ослонити и чије погледе делимо. А кад смо, после неколико дана, из буржоаских новина сазнали да су *Радничке Новине* забрањене за нове крајеве, ми смо се запрепастили, не пред једним реакционарним актом, јер се реакционарство код буржоазије већ претпоставља, него пред једном кратковидошћу владином: она држи да ће о себи и својој политици код света променити мишљење ако новине забрањује, у место политику своју да мења!...

Овом забраном смо погођени сви: и људи из старих граница и мештани, без разлике вера и нација. *Радничке Новине* су овамо биле најомиленији лист свима; оне су, једине, уживале неподељено поверење читалаца. Стога су оне управо разграбљиване: за пола сата од кад се дигну са поште није било више ни једнога примерка у продаји, док је се жута штампа носала по цео дан, да се, сутрадан, сложи на гомиле за завијање сара.

Забраном *Радничких Новина* ми смо остали без духовнога вида: у овој тмуши и изолованости још су нас оне једине поштено обавештавале и крепили надом на дане светскога мира.

Рђава традиција

Или једно наравоученије

Пре две године, кад је ослобођена Македонија, *Радничке Новине* су имале слободну проју у целој Европи и ван Европе у Америци. Само су биле забрањене за Босну, коју је заробила Мађарска, и за Македонију, коју је ослободила Србија.

Сад, како су се према *Радничким Новинама* и мађарска влада и српска влада нашли на једноме непријатељском становишту ми, боже нас прости, то не знамо. Али оно што данас видимо то је: да у колико Србија постаје већа у толико право пролетерске штампе постаје све мање и мање. Тако да су перспективе за будућност све јасније и очигледније.

Данас су *Радничким Новинама* опет забрањени улаз у Македонију и, плус томе, и у ратну зону. А пошто је пола Србије у ратној зони то је у ствари право растурања *Радничких Новина* сведено таман на једну трећину земље.

Јесенас кад су српске трупе биле у офанзиву и на непријатељскоме земљишту, *Радничким Новинама* је било забрањено излажење. Данас пак кад су трупе заузеле Албанију, дакле прошириле границе Србије, *Радничке Новине* су опет за две трећине угушене!...

Несумњиво је по тој логици наших

власника да ћемо са заузимањем Босне доживети да *Радничке Новине* буду коначно забрањене.

У великој, у највећој Србији право *Радничких Новина*, право пролетерске штампе биће најмање...

Враћање интернираних

Аустро-угарским поданицима интернираним у Нишу и округу нишком

Према препису Господина Министра Унутрашњих Дела П.Бр. 14435 од 29 јуна т. год. имају се у смислу постигнутога споразума између Српске и Аустро-угарске Владе, вратити у своју домовину они Аустро-угарски поданици из Ниша и из округа нишког који су изјавили жељу за то са првом групом, која ће се транспортирати из Параћина 10 јула т. г.

Препоручује се поменути поданицима да се одмах јаве полицијским властима и то у Нишу — Кривичном одељењу Начелства а у округу: надлежним среским начелницима, где ће добити потребна обавештења и потребне легитимације за пут. Са собом морају том приликом понети своје досадашње исправе.

За повратак имају услова: женске ма којег доба старости, деца, мушкарци до 18 година старости и старци преко 50 година старости који не одговарају ни за какво кривично дело пред властима, који ни по чему нису под сумњом шпијунаже и за које се лекарским прегледом утврди да су здрави.

Саопштава се предње Аустро угарским поданицима ради знања и управљања. Из канцеларије Начелства округа нишког у Нишу 30 јуна 1915 г. П.Бр. 299.

Грозна иронија!

Лицемерство општине београдске

29 јуна је на Торлаку био свечан помен изгинулим ратницима приликом освајања Београ.

Лепо је то кад већ није среће да је лепше и боље да су сви ти ратници живи и код својих кућа. Кад већ постоје безбројни гробови и у њима труну грађани и храниоци породица, носиоци привредног и културног живота ове земље, онда бар нека их се живи и нејаки овим путем дуга свог и благодарности сете. Али оно што у овоме није лепо и што је управо одвратно, то је лицемерност и полтронство тобож благодарне и захвалне буржоазије.

Београдска општина је положила на томе помену венац са оваквим натписом: „Палим херојима и својим ослободиоцима благодарна београдска општина!“

Каква иронија! Колико лажи и цинизма у овим речима! Београдска општина је своју захвалност према својим ослободиоцима срамно и стидно показала на женама и деци тих ослободица, којима је у место помоћи дала:

1. Одлуку своју од Маја месеца да се тим сиротанима пописују кућне ствари за дугујућу кирију газдама, и ако то забрањује закон о мораторијуму и закон о помагању невољних у рату; те им је у место храниоца, који трули на Торлаку, дошао у гладну кућу судски општински извршитељ;

2. Одлуку суда да се тргује и ћари на брашно, због чега је и онако скуп хлеб још поскупљаван. Плача од глади сирочад на Торлаку палих ослободица морала су дати општини ћара по 0,05 п. дин. од свакога килограма рђавога брашна, од чега је општина пуштала за своју кесу 20,000 дин.

3. Одговлачење своје да се за 30 дана не остави отварање сиротинских кућа за које је Петроградска општина и паре послала;

4. Закључивање зајмова већим делом за издржавање својих чиновника, а много мањим делом за помагање сиротиње са циглих 180 грама дневно леба на душу, зајмова због којих је министар укинуо месноме одбору прву одобрену помоћ од 48 динара месечно на породицу у априлу, па је смањено на 23,80 динара на породицу у мају.

Таква је благодарност београдске општине према, како сама рече својим ослободиоцима. Онај венац положен на гробовима на Торлаку једна је велика општинска лаж! Он је у исто време и један безмерно велики цинизам бесних власника, који су далеко у Нишу, Скопљу и још даље седели кад су се београдски рад-

ници и други сироти грађани тукли и падали по Торлаку да би ослободили богатства и господства тих власника.

Данас ће на Торлак можда изићи и по који Шајлок београдски. Можда ће тамо бити и Лука Милишић, по злу познати гробиста. Тамо ће вероватно бити и позиве Милишића, јер их је пун Београд. Они ће зато ипак мирне савести наставити и сутра да раде оно што су радили и до јуче. Они ће и даље породицама тих ослободица продавати кило шећера по 3 и 4 динара; кило соли по 1,60 динара; кило гаса по 1,— динар; кило брашна по 1,50 динара и т.д. и т.д.

Ништа тим дерикожама неће сметати то што су данас гледали гробове оних који су све дали овој земљи; ни после тога они неће променити своје мишљење о томе, да њихове трговине треба и у овоме времену да покажу највећи активан биланс. Они ће и на даље живети у уверењу да њихови капитали не смеју чак ни у европскоме рату бити угрођени. Угурсузи ће остати угурсузи!

А жене и деца на Торлаку изгинулих београђана данас више него обично плакати сећајући се свога оца, свога храниоца, а сутра ће опет наставити тај плач пред канцеларијом општине и меснога одбора.

Међутим на врелом јунском сунцу блистаће златна слова са положених торлачких венаца са лажнога признања буржоазије плаћеног крвљу пролетера...

Да грозне ироније!

Никола Господинов

Наше бугарске другове задесио је тежак удар. Пре неки дан умро је у Пловдиву друг *Никола Господинов*, један од најистакнутијих агитатора и бораца фракције тесних.

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЊНИ ТЕЛЕГРАМИ

Енглеска пустила грчке бродове

Атина, 30 јуна. — *Енглеско послаштво у Атини објавило је, да су пуштени грчки пароброди и једрилице, који су били задржани и одведени у Мудрос. Ни један грчки брод није изведен пред марински суд. Ти бродови су били задржани под сумњом да превозе ратну коншира-банду.*

За Србе

Париз, 30 јуна. — Ученици лицеја Кондорсе прикупили су 10.000 динара и послали преко 3000 килограма рубаља за српске рањенике.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Поморске борбе

Лондон, 30 јуна. — Адмиралитет саопштава: монитори „Северн“ и „Мерси“ 21 јуна одиловили су уз реку Рифижи у Источној Африци и напали немачку крстарицу „Кенигсберг“ Аероплани су такође пуцали на крстарицу, и после 6 часова „Кенигсберг“ продужујући да пуца једним топом док и овај топ није ућутао. Новим нападом од 29. „Кенигсберг“ је потпуно разрушен. Наши су губитци у обе борбе 6 рањених.

Покушај немачке офанзиве

Париз, 30 јуна. — У Белгији при бомбардовању француског и енглеског фронта Немци се служе отровним гасовима. У пределу северно од Араса необично жива каноница. У Арасу произведене су нове материјалне штете. Никаква пешачка акција преко дана. У Аргони престопа наследничкова армија предузела је офанзиву од пута Бинарвил-Бејен-ле-Шато до предела Онтевоше и претрпела је нов неуспех. После жестокога бомбардовања и пуцања отровним гранатама утврђено

Господинов је био радник. Рођен од сиротних родитеља он је као дечко и младич имао да прође кроз све перипетије најгрубље и најмучније борбе за хлеб и опстанак. Он је био шегрт, продавац јаја, келнер, цигарација, надничар и др. Али ипак, сва та тешка борба за живот није му могла угушити природни таленат и револуционарни инстинкт.

Својим великим способностима и својим неуморним радом он се брзо, и ако млад, истакао у целом социјалистичком покрету. Дуго година он је био секретар синдикалнога већа и партијске организације у Пловдиву, уредник „Кожарско-обућарског радника“ и „Дуванџијског радника“, представник у Комисији Рада секретар савеза дуванџијских радника, општински одборник и члан Главног Радничког Савеза тесних.

Његова лака смрт је тежак удар за раднички покрет у Бугарској, и ми изјављујемо наше дубоко саучешће нашим вредним и преданим бугарским друговима који су изгубили једнога од најбољих својих.

Синдикални преглед

Подбор Опанчарских Радника. Подбор у Крушевцу изабрао је ову управу: Председник Милун Милутиновић; секретар Немања Вујић; благајник Љубомир Колашинац; чланови: Божидар Цвијановић, Радивоје Томић, Миладин Милојевић; надзорни одбор: Милан Павловић, Светислав Вукић, Игњат Ђокић.

је да је било пет разних пукова 16 корпуса. На оним тачкама где је наш фронт тренутно попустио енергичним противнападима с наше стране задржали смо непријатељево надирање и сузбили смо га. Између Мезе и Мозела наставља се канонада нарочито у шуми Аирмон и Ле Претр где су Немци после новог неуспеха преко ноћ од 29 јуна неколико пута поновили своје нападе. Између Фе ан Е и шуме задобили смо земљишта борбом бомбама у подземним галеријама.

На руском фронту

Петроград, 30 јуна. — Службено саопштење. — Продужују се локалне акције на фронту Бобра Нарева. Близу Осовјена Једвабно од вечера 28 до јутра 29 јуна жива артилеријска ватра. У долини Скроде—Писе—Шкви пушкарање. Напад непријатељеве пешадије која је била малобројна и који је извела у очи 30 јуна у пределу села Тартак Ошин Грубески успешно смо одбили. На осталим фронтима никакве акције.

На Кавказу

Петроград, 1 јула. — Саопштење генералштаба кавказске војске од 28 јуна. У приморју пушкарање. У правцу Олти наше извиднице напале су изненада преко ноћ на бајонет турске позиције задобивши велики број заробљеника. На осталом фронту нема никакве акције.

ОГЛАСИ

Велики избор готових папуча

има на стоваришту **Петар Кепић, папучија**

Обреновића ул. 61.

Бојацијској радњи ПЕТРА ПАПУЧА

из ВАЉЕВА

потребан је један бојацијски радник. — Рад стално награда добра ступити на рад може одмах.

Бона Крупонираног

американски од 5 6 и по вила препоручује кожарска радња САЛВАТОРА ГОЛДИСТАЈНА — Ниш, улица краља Александра 24.

5—5

Шевро Гризон

у боји жутој, браон „Шампањ“ и грао, отворене и угасите препоручује

— КОЖАРСКА ТРГОВИНА —

БРАЋЕ Н. КАЧАНИК — КРУШЕВАЦ

— шаљу поштом на доплату. — 11-12